

Til:
Forskningsetisk utvalg i instituttsektoren m/varamedlemmer

Oslo, 5.okt 2016

REFERAT møte 3-16 i Forskningsetisk utvalg i instituttsektoren

Tid: Torsdag 29.september 2016 kl 12.00-15.00

Sted: Møterom Familien (2.etg), Næringslivets hus, Middelthunsgate 27, Oslo

Til stede: Christian Hambro, leder, Bente Tange Harbø, Annelise Chapman (varamedlem), Olav Arne Bævre (varamedlem), Kristin Rosendal, Svein Nordenson (sekretariat)

Forfall: ingen

Sekretariat: Agnes Landstad (referent)

16/16 Godkjenning av innkalling og dagsorden

Vedtak: *Innkalling og dagsorden godkjennes*

17/16 Godkjenning av referat fra møte 2-16, 19.mai 2016

Vedtak: *Referat fra møte 2-16 godkjennes.*

18/16 Ny Lov om organiseringen av forskningsetisk arbeid lagt fram 16.sept 2016: Prop. 158 L (2015–2016)

Kunnskapsdepartementet la 23.sept 2016 frem lovproposisjon om Lov om organisering av forskningsetisk arbeid ([vedlegg](#)).

Styret i FFA avla høringsuttalelse 1.10.2015, basert på FEUs vedtak i sak 14/15. FEU og styret i FFA sendte en tilleggskommentar til KD 30.6.2016.

Lovforslaget følger opp viktige prinsipper om

- Forskningsinstitusjonenes ansvar for at forskningen ved institusjonen skjer i henhold til anerkjente forskningsetiske normer (§5), heri ansvar for opplæring
- Forskningsinstitusjonenes ansvar for å behandle saker om brudd på anerkjente forskningsetiske normer (§6)
- Forskningsinstitusjonene skal ha redelighetsutvalg (§6), som skal ha nødvendig kompetanse i forskning, forskningsetikk og jus. Her sies det i kommentarene (kap 13.4.1, s.72) at det er opp til den enkelte forskningsinstitusjon å fastsette nærmere organisering. Forskningsinstitusjonene kan også samarbeide om dette på flere måter; en kan etablere felles redelighetsutvalg eller samarbeide på ad-hoc basis. En kan også legge redelighetsutvalgsfunksjonen til et eksisterende utvalg/et utvalg med flere oppgaver.
- Forskningsinstitusjonene skal fastsette retningslinjer for behandling av saker om mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer (§6)

- Forskningsinstitusjonene gis plikt til å melde saker om mulig brudd på anerkjente forskningsetiske normer til Granskingsutvalget, men begrenset til mulige alvorlige brudd (§6)
- Det innføres klagerett på alvorlige saker, Granskingsutvalget er klageinstans (§7)

Kari Bjørke, spesialrådgiver i KD, var invitert for å presentere lovproposisjonen og diskutere konsekvenser for instituttene av ny lov.

Utvalgets vurdering

Ved første gjennomgang av lovproposisjonen er utvalgets vurdering at forslag til lov på en god måte dekker FEU og FFAs innspill til loven og en ser pr nå ikke elementer som vi bør prøve å endre. Det er viktig at loven plasserer ansvaret både hos forskeren og hos institusjonen. Det er viktig at instituttene tar dette ansvaret.

Utfordringen for instituttene nå er å operasjonalisere intensjonene og ansvaret på instituttnivå. FEU og FFA styret må vurdere implikasjoner og praktiske løsninger for forskningsinstituttene, for eksempel om lovfesting av ansvar opplæringsansvar og redelighetsutvalg i forskningsinstituttene skal innebære en endret rolle for FEU.

Konsekvenser for instituttene

- Har vi rutiner for å ta ansvar for god forskningsetikk i samsvar med lovens intensjon?
- Har vi opplæringsystem?
- Har vi redelighetsutvalg i samsvar med loven?
- Et ev felles redelighetsutvalg for flere institutter, må rapportere til sin(e) institusjon(er). Ledelsen ved institusjonen må vurdere hvor langt unna/nær et redelighetsutvalg kan være den daglige driften

Konsekvenser for FEU, hvordan bidra til god gjennomføring av loven:

- Revidere veilederen i forskningsetikk for instituttene – hvordan oppfylle loven?
- Hvilken rolle skal FEU ta?
- Anbefaling til FFA om å uttale seg eller ikke, ev momenter til loven

Rammevilkårene for forskningen i stort, vil også påvirke - fremme eller hemme - god forskningsetikk. Hvordan legger rammevilkårene til rette for god, fri og uavhengig forskning? Har vi målkonflikter mellom forskningspolitiske mål og forskningsetiske mål? Ev dilemmaer må håndteres lokalt, i den enkelte institusjon, forskningsgruppe eller forskningsprosjekt, innenfor de gjeldende forskningspolitiske rammene. Da er bevissthet om forskningsetiske dilemmaer viktig.

Når endelig lov er vedtatt, bør FEU revidere veilederen for forskningsetisk arbeid i instituttene (2015) og utvikle forslag til løsninger for samarbeid mellom institutter, mellom institutter og UH og samarbeid mellom FEU og FEK.

Lovforslaget er oversendt til Stortinget og det antas at forslaget vil bli hørt i Stortingets KUF-komite og behandlet i vårsesjonen 2017. FEU må vurdere om en vil anbefale FFA styret å avgi høringsuttalelse ved stortingets høring av lovforslaget.

Sekretariatet forbereder sak til FEU møte 1-17. Da vil også utvalgsmedlemmene ha hatt mulighet til å sette seg godt inn i loven og det kan komme nye momenter opp.

Vedtak:

Sekretariatet orienterer forskningsinstituttene om innholdet i lovutkastet og forbereder sak til FEU møte 1-17 med vurdering av konsekvenser for forskningsinstituttene.

19/16 Orientering fra [Forskningsetisk Forum, 13.september 2016](#)

Olav Arne Bævre og Agnes Landstad orienterte fra Forskningsetisk Forum 2013, der bl.a. ny lov ble presentert av statssekretær Bjørn Haugstad.

Vedtak: FEU tak orienteringen til etterretning.

20/16 Systemer for bevisstgjøring og etisk dilemmatrening

FEU har i sak 3/16 og 11/16 arbeidet med å utvikle systemer for bevisstgjøring og etisk dilemmatrening i forskningsinstituttene. Sekretariatet har innhentet 13 forslag fra forskningsinstituttene til aktuelle cases for dilemmatrening. Sintefs e-læringsmodul er enkel og Sintefs internopplæringsavdeling tilbyr å gjøre jobben på 4-6 uker.

Utvalgets vurdering

- FEU mener instituttene har bidratt med gode caser. De som har bidratt, bør få ros for bidragene.
- Sekretariatet bearbeider casene ytterligere bl.a. mht
 - Sortere casene tematisk
 - Overskrifter
 - En kort bakgrunnstekst for hvert case som setter leseren inn i konteksten
 - Gjennomgang av handlingsalternativene med tanke på at ansvaret for å finne løsninger på forskningsetiske dilemmaer ligger både hos forskeren og hos institusjon/forskningsleder
- Når modulen er ferdig, bør den i tillegg til instituttene og Forskerforbundet, også deles med FEK, NFR og KD.
- I fortsettelsen bør FEU jevnlig (for eksempel 1 gang pr år) kontakte instituttene for å få flere relevante cases til dilemmatrenings-modulen.
- FEU vil arbeide videre med en "2,0 versjon" i 2017, men viktig å få den første versjonen på lufta innen årsskiftet. Her vil bl.a. FEK, Riksrevisjonen, UiB og andre være aktuelle for innspill til videre utvikling av løsningen.
- Vi mangler cases på noen områder. Medlemmene i FEU skriver ut minimum ett case hver. Hovedansvar for temane fordeles slik:
 - Plagiering i søknadsskriving – stjele andres tekster og ideer, også egenplagiering - *Svein*
 - Lagring og deling av forskningsdata - *Bente*
 - Planlegging av prosjekt sammen med industri; eierskap, rettigheter – *Olav Arne*
 - Kompromisser på kvalitet i søknad/forskningspraksis pga krav til økonomisk inntjening – *Kristin*
 - Forskerens roller; i lokalmiljø, privat og profesjonelt. Ev peke på generelle strategier/policy på rollekombinasjoner hos forskeren, yttringsfrihet osv - *Annelise*

- Forskningsresultater blir "underslått"/ikke publisert - *Christian*
- Ta hensyn til kommersielle ønsker og behov, for eksempel patenteringsprosesser som tar tid, balanseres mot ønsket om publisering, raskt - *Bente*
- Varsling i situasjoner når du er bekymret for kvaliteten i forskningen hos samarbeidspart/partner - *Annelise*
- Medlemmene i FEU skriver ut min. ett case hver, som supplerer tematikken i de casene vi har pr i dag. Frist for FEU medlemmene: Mandag 17.oktober

Vedtak:

FEU ber sekretariatet bearbeide casene for forskningsetiske dilemmaer videre i tråd med diskusjonen i møte og ev innspill fra Forskerforbundet.

Sekretariatet samarbeider med SINTEF om tilpasning av casene til SINTEFs e-læringsmodul. Finansiering løses av FFA og Forskerforbundet.

Det er ønskelig at e-læringsmodulen er lansert innen 31.12.2016.

21/16 Orienteringer og rapportering på oppfølging fra møte 2-16.

Sekretariatet orienterte om oppfølging av saker fra møte 2-16 inkl. dialogen med NENT.

Vedtak: *FEU tar orienteringen til etterretning.*

22/16 Aktuelle saker og møtedato møte 1/17

Møtetidspunkt: 9.februar 2017 kl 12.00-15.00

- Ny Lov om organiseringen av forskningsetisk arbeid: Prop. 158 L (2015–2016)
Vurdere uttalelse fra FEU/FFA
- Vurdering revisjon av veileder i forskningsetikk basert på lovproposisjon
- Presentasjon av dilemma-cases
- Vurdere felles redelighetsutvalg for forskningsinstitutter i FFA
- Hvor henter vi sekretariatstøtte fra instituttene etter at Svein Nordenson går av med permisjon

23/16 Eventuelt

- Svein Nordenson slutter som etikkombud i Sintef 1.10.2016 og ble takket av fra FEU. Tove Håpnnes blir nytt etikkombud i Sintef fra 1.1.2017. FEU må finne en ny forsterkning av sekretariatet fra ett av instituttene.
- Annelise Chapman slutter i Møreforskning og går ut av FEU fra 1.1.2017 og må erstattes.